Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

zo 17. júla 2014*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Smernica 93/13/EHS — Článok 7 — Charta základných práv Európskej únie — Článok 47 — Spotrebiteľské zmluvy — Zmluva o hypotekárnom úvere — Nekalé podmienky — Konanie o výkone záložného práva — Právo podať žalobu“

Vo veci C-169/14,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Audiencia Provincial de Castellón (Španielsko) z 2. apríla 2014 a doručený Súdnemu dvoru 7. apríla 2014, ktorý súvisí s konaním:

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

proti

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Tizzano, sudcovia E. Levits (spravodajca), M. Berger, S. Rodin a F. Biltgen,

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 30. júna 2014,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— J. C. Sànchez Morcillo a M. del Carmen Abril García, v zastúpení: P. Medina Aina, procurador de los tribunales, za právnej pomoci P. J. Bastida Vidal, abogado,

— Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, v zastúpení: B. García Gómez a J. Rodríguez Cárcamo, abogados,

— španielska vláda, v zastúpení: S. Centeno Huerta a A. Rubio González, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: M. Owsiany-Hornung, É. Gippini Fournier a M. van Beek, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: španielčina.

po vypočutí generálneho advokáta,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 7 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288), ako aj článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu, ktorého účastníkmi sú na jednej strane pán Sánchez Morcillo a pani Abril García a na druhej strane Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (ďalej len „Banco Bilbao“), týkajúceho sa ich námietok voči výkonu záložného práva na ich byt.

Právny rámec

Právo Únie

3 Deviate odôvodnenie smernice 93/13 stanovuje:

„… nadobúdatelia tovaru a služieb by mali byť chránení proti zneužitiu právomocí zo strany predajcu alebo dodávateľa…“.

4 Článok 1 ods. 1 tejto smernice znie:

„Účelom tejto smernice je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.“

5 Článok 3 smernice stanovuje:

„1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá[,] sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.

2. Podmienka sa [považuje] za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky, najmä v súvislosti s predbežne formulovanou štandardnou zmluvou

…

3. Príloha obsahuje indikatívny a nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé.“

6 Podľa článku 7 ods. 1 tejto smernice:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

7 Príloha smernice 93/13 vymenúva podmienky uvedené v článku 3 ods. 3 tejto smernice. Zahŕňa predovšetkým tieto podmienky:

„1. Podmienky, ktorých zmyslom alebo účinkom je:

…

q) neposkytnúť spotrebiteľovi právo alebo mu brániť v uplatňovaní práva podať žalobu alebo podať akýkoľvek iný opravný prostriedok, najmä vyžadovať od spotrebiteľa, aby riešil spory neupravené právnymi ustanoveniami výhradne arbitrážou, nevhodne obmedzovať prístup k dôkazom alebo ukladať mu povinnosť dôkazného bremena, ktoré by podľa práva, ktorým sa riadi zmluvný vzťah, malo spočívať na inej zmluvnej strane.

…“

Španielske právo

8 Kapitola III zákona č. 1/2013 o opatreniach na posilnenie ochrany hypotekárnych dlžníkov, o reštrukturalizácii dlhu a sociálnom bývaní (Ley de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social) zo 14. mája 2013 (BOE č. 116 z 15. mája 2013, s. 36373, ďalej len „zákon č. 1/2013“) zmenila Občiansky súdny poriadok (Ley de enjuiciamiento civil) zo 7. januára 2000 (BOE č. 7 z 8. januára 2000, s. 575), pričom bola sama zmenená zákonným dekrétom č. 7/2013 o naliehavých opatreniach daňovej a rozpočtovej povahy a o podpore výskumu, rozvoja a inovácií (decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación) z 28. júna 2013 (BOE č. 155 z 29. júna 2013, s. 48767, ďalej len „LEC“).

9 Článok 695 LEC týkajúci sa námietkového konania voči výkonu záložného práva znie takto:

„1. V konaniach, na ktoré odkazuje táto kapitola, sú námietky povinného prípustné len vtedy, keď sú založené na týchto dôvodoch:

(1) zánik zabezpečenia alebo zabezpečeného záväzku,…

(2) nesprávne určenie vymáhanej sumy,…

(3) v prípade exekúcie hnuteľných vecí, ktoré sú predmetom hypotekárneho záložného práva alebo ku ktorým bolo zriadené neposesórne záložné právo, skutočnosť, že na uvedené veci sa viaže iné záložné právo, hypotekárne záložné právo k hnuteľnej alebo nehnuteľnej veci alebo zaistenie, ktoré boli zapísané pred ťarchou, ktorá je predmetom konania, čo sa musí preukázať príslušným osvedčením z registra;

(4) nekalá povaha zmluvnej podmienky, ktorá je základom exekúcie, alebo ktorá určuje vymáhateľnú sumu.

2. Po podaní námietok, na ktoré odkazuje predchádzajúci odsek, súdny tajomník preruší exekúciu a predvolá účastníkov konania na pojednávanie na súde, ktorý vydal všeobecný exekučný príkaz, pričom od predvolania musí uplynúť pätnásť dní, a na tomto pojednávaní súd vypočuje účastníkov konania, preskúma predložené listiny a do druhého dňa primerane rozhodne vo forme uznesenia.

3. Uznesením, ktorým sa vyhovie námietkam založeným na bodoch 1 a 3 odseku 1 tohto článku, sa nariadi zastavenie exekúcie; uznesením, ktorým sa vyhovie námietkam založeným na bode 2, sa stanoví suma, na ktorú má exekúcia pokračovať.

Ak sa vyhovie štvrtému dôvodu, exekúcia sa zastaví, ak zmluvná podmienka tvorí základ exekúcie. V opačnom prípade sa pokračuje v exekúcii bez uplatnenia nekalej podmienky.

4. Proti uzneseniu o zastavení exekúcie alebo neuplatnení nekalej podmienky možno podať odvolanie.

V iných prípadoch proti uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o námietkach v zmysle tohto článku, nie je prípustný nijaký opravný prostriedok a jeho účinky sa obmedzia výlučne na exekučné konanie, v ktorom bolo toto uznesenie vydané.“

10 Článok 552 LEC, ktorý sa týka odvolaní voči rozhodnutiam, ktorým sa zamieta nariadenie exekúcie, stanovuje:

„1. Ak sa súd domnieva, že nie sú splnené zákonom stanovené predpoklady a požiadavky na nariadenie exekúcie, vydá uznesenie, ktorým zamietne nariadenie exekúcie.

Ak súd konštatuje, že niektorú z podmienok obsiahnutých v exekučnom titule, ktorý patrí medzi exekučné tituly uvedené v článku 557 ods. 1, možno považovať za nekalú, do 15 dní vypočuje účastníkov konania. Po ich vypočutí prijme príslušné rozhodnutie do piatich pracovných dní v súlade s článkom 561 ods. 1 bodom 3.

2. Proti uzneseniu, ktorým sa zamieta nariadenie exekúcie, môže veriteľ podať odvolanie. Takisto môže požiadať o opätovné preskúmanie svojho návrhu rovnakým súdom pred podaním odvolania.

3. Ak uznesenie, ktorým sa zamietlo nariadenie exekúcie, nadobudne právoplatnosť, veriteľ môže uplatniť svoje práva iba v zodpovedajúcom štandardnom konaní, ak tomu nebráni právna sila rozhodnutej veci právoplatného rozsudku alebo rozhodnutia, na ktorom bol založený návrh na začatie exekúcie.“

11 Podľa článku 557 LEC týkajúceho sa konania o námietke proti exekúcii založenej na iných ako súdnych alebo rozhodcovských exekučných tituloch:

„1. Ak sa nariadi exekúcia na základe titulov uvedených v článku 517 ods. 2 bodoch 4, 5, 6 a 7, ako aj iných dokumentov, ktoré majú povahu exekučného titulu podľa článku 517 ods. 2 bodu 9, povinný môže podať námietky proti exekúcii v čase a vo forme stanovenej v predchádzajúcom článku, len ak sú tieto námietky založené na niektorom z nasledujúcich dôvodov:

…

(7) skutočnosť, že titul obsahuje nekalé podmienky.

2. Ak je podaná námietka podľa predchádzajúceho odseku, súdny tajomník preruší exekúciu opatrením na zabezpečenie priebehu konania.“

12 Článok 561 ods. 1 LEC sa týka uznesenia, ktorým sa rozhoduje o námietke z meritórnych dôvodov, a znie takto:

„1. Po vypočutí účastníkov konania o námietke voči exekúcii, ktorá nie je založená na procesných vadách, a po tom, čo sa v prípade potreby uskutoční pojednávanie, súd prijme uznesením v exekučnom konaní jedno z nasledujúcich rozhodnutí:

(1) nariadi pokračovanie v exekúcii pre stanovenú sumu, ak je námietka zamietnutá ako celok. Ak bola námietka založená na vymáhaní nadmernej sumy a ak sa jej čiastočne vyhovie, nariadi sa exekúcia pre zodpovedajúcu sumu.

Uznesením, ktorým sa námietka zamieta ako celok, sa povinnému uloží povinnosť nahradiť súvisiace trovy konania podľa ustanovení článku 394 o uložení povinnosti nahradiť trovy prvostupňového konania;

(2) rozhodne o zastavení exekúcie, ak vyhovie jednému z dôvodov uvedených v článkoch 556 a 557 alebo dospeje k záveru, že námietka založená na vymáhaní nadmernej sumy podľa článku 558 je v celom rozsahu dôvodná;

(3) keď sa konštatuje, že jedna alebo viaceré podmienky sú nekalé, v uznesení, ktoré sa vydá, sa určia následky tejto nekalosti, pričom sa buď rozhodne, že exekúcia je neprípustná, alebo sa nariadi exekúcia bez uplatnenia tých podmienok, ktoré sa považujú za nekalé.

2. Ak sa vyhovie námietke proti exekúcii, účinky exekúcie zanikajú a zádržné práva a opatrenia na zaistenie veci, ktoré boli prijaté, sa rušia, pričom povinný je opätovne v situácii, v akej sa nachádzal pred začatím exekúcie, v zmysle ustanovení článkov 533 a 534. Oprávnenému je takisto uložená povinnosť nahradiť trovy konania o námietke.

3. Proti uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o námietke, možno podať odvolanie, ktoré nemá odkladný účinok, ak sa rozhodnutím, proti ktorému sa podáva, námietka zamietla.

Ak sa rozhodnutím, proti ktorému sa podáva odvolanie, námietke vyhovelo, oprávnený môže požiadať o zachovanie zádržných práv a prijatých opatrení na zaistenie veci a o nariadenie vhodných opatrení podľa článku 697 tohto zákona. Súd rozhodne v tomto zmysle formou uznesenia, pokiaľ oprávnený zloží dostatočnú peňažnú zábezpeku stanovenú samotným rozhodnutím na zabezpečenie odškodnenia, na ktoré by mal povinný nárok, ak by sa vyhovenie námietke potvrdilo.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

13 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že žalobcovia vo veci samej 9. júna 2003 podpísali s Banco Bilbao notársku zápisnicu o úvere na sumu 300 500 eur so záložným právom na ich byt.

14 Uvedená suma mala byť splatená do 30. júna 2028 v 360 mesačných splátkach. Za predpokladu, že by dlžníci boli v omeškaní s plnením svojej platobnej povinnosti, bola Banco Bilbao oprávnená vyhlásiť predčasnú splatnosť úveru, ktorý poskytla žalobcom. Ustanovenie 6a zmluvy o úvere stanovovalo sadzbu úroku z omeškania na 19 % ročne, pričom zákonná úroková sadzba v Španielsku bola počas obdobia, o ktoré ide vo veci samej, 4 % ročne.

15 Z dôvodu, že žalobcovia vo veci samej boli v omeškaní s plnením svojej povinnosti platiť mesačné splátky tohto úveru, Banco Bilbao 15. apríla 2011 požiadala o vrátenie celého úveru spolu s riadnymi úrokmi a úrokmi z omeškania a o dražbu nehnuteľnosti zaťaženej záložným právom.

16 Po začatí konania o výkone záložného práva podali žalobcovia vo veci samej proti nemu námietku, ktorú Juzgado de Primera Instancia nº 3 de Castellón (sudca prvého stupňa č. 3 pre Castellón) zamietol rozhodnutím z 19. júna 2013. Žalobcovia vo veci samej podali proti tomuto rozhodnutiu odvolanie. Ich odvolanie bolo posúdené ako prípustné a postúpené na Audiencia Provincial de Castellón (provinčný súd pre Castellón).

17 Vnútroštátny súd objasňuje, že španielsky Občiansky súdny poriadok síce umožňuje podať odvolanie proti rozhodnutiu, ktorým sa vyhovelo námietke podanej dlžníkom a ukončuje sa konanie o výkone záložného práva, ale naopak neumožňuje dlžníkovi, ktorého námietka bola zamietnutá, podať odvolanie proti prvostupňovému rozsudku, ktorým sa nariaďuje pokračovanie v exekučnom konaní.

18 Vnútroštátny súd má pochybnosti o zlučiteľnosti tejto vnútroštátnej právnej úpravy s cieľom ochrany spotrebiteľov, ktorý sleduje smernica 93/13, ako aj s právom na účinný prostriedok nápravy, ako je zakotvené v článku 47 Charty. Tento súd objasňuje, že sprístupnenie odvolania pre dlžníkov by mohlo byť o to dôležitejšie, že určité ustanovenia zmluvy o úvere, o akú ide vo veci samej, by bolo možné považovať za „nekalé“ v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 93/13.

19 Za týchto okolností Audiencia Provincial de Castellón rozhodol prerušiť konanie a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Bráni článok 7 ods. 1 smernice 93/13/EHS, ktorý ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby v záujme spotrebiteľov existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi spotrebiteľmi a predajcami alebo dodávateľmi, procesnému predpisu, akým je článok 695 ods. 4 [LEC], ktorý upravuje odvolanie proti rozhodnutiu o námietkach proti exekúcii týkajúcej sa majetku zaťaženého hypotékou alebo založeného, pričom umožňuje podanie odvolania iba proti uzneseniu o zastavení konania alebo o neuplatnení nekalej zmluvnej podmienky a vylučuje podanie odvolania v ostatných prípadoch, čo vedie bezprostredne k tomu, že zatiaľ čo sa oprávnený môže odvolať proti rozhodnutiu o vyhovení námietkam povinného a zastavení konania alebo o neuplatnení nekalej zmluvnej podmienky, povinný spotrebiteľ sa v prípade zamietnutia svojich námietok odvolať nemôže?

2. Je v oblasti pôsobnosti právnej úpravy Európskej únie o ochrane spotrebiteľov obsiahnutej v smernici 93/13 zlučiteľné so zásadami práva na účinnú súdnu ochranu, práva na spravodlivý proces a rovnosti zbraní, zakotvenými v článku 47 Charty základných práv Európskej únie, ustanovenie, akým je článok 695 ods. 4 [LEC], ktorý upravuje odvolanie proti rozhodnutiu o námietkach proti exekúcii týkajúcej sa majetku zaťaženého hypotékou alebo založeného, pričom umožňuje podanie odvolania iba proti uzneseniu o zastavení konania alebo o neuplatnení nekalej zmluvnej podmienky a vylučuje podanie odvolania v ostatných prípadoch, čo vedie bezprostredne k tomu, že zatiaľ čo sa oprávnený môže odvolať proti rozhodnutiu o vyhovení námietkam povinného a zastavení konania alebo o neuplatnení nekalej zmluvnej podmienky, povinný sa v prípade zamietnutia svojich námietok odvolať nemôže?“

20 Na základe návrhu vnútroštátneho súdu predseda Súdneho dvora rozhodol, že o tejto veci sa bude rozhodovať v skrátenom konaní podľa článku 23a Štatútu Súdneho dvora a článku 105 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora (uznesenie predsedu Súdneho dvora Sánchez Morillo a Abril García, C-169/14, EU:C:2014:1388).

O prejudiciálnych otázkach

21 Svojimi otázkami, ktoré je potrebné preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 7 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 47 Charty má vykladať v tom zmysle, že bráni systému výkonu rozhodnutí, o aký ide vo veci samej, stanovujúcemu, že konanie o výkone záložného práva nemôže byť prerušené súdom rozhodujúcim v merite veci, ktorý vo svojom konečnom rozhodnutí môže priznať nanajvýš peňažné odškodnenie ujmy spôsobenej spotrebiteľovi, v rozsahu, v akom spotrebiteľ v postavení povinného dlžníka nemôže podať odvolanie proti rozhodnutiu, ktorým sa zamieta jeho námietka proti tejto exekúcii, zatiaľ čo predajca alebo dodávateľ v postavení oprávneného veriteľa môže podať tento opravný prostriedok proti rozhodnutiu, ktorým sa zastavuje konanie alebo sa nekalá podmienka vyhlasuje za neuplatniteľnú.

22 V tomto ohľade je namieste na úvod pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora vychádza systém ochrany zavedený smernicou 93/13 z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti (rozsudky Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, bod 32, a Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 44).

23 Vzhľadom na také znevýhodnené postavenie článok 6 ods. 1 tejto smernice stanovuje, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné. Ide o kogentné ustanovenie smerujúce k nahradeniu formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť (rozsudok Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, bod 40 a citovaná judikatúra).

24 V tomto kontexte Súdny dvor už viackrát rozhodol, že vnútroštátny súd má *ex offo* posúdiť nekalú povahu zmluvnej podmienky patriacej do pôsobnosti uvedenej smernice, a tým odstrániť nerovnováhu medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, hneď ako je oboznámený s právnymi a so skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel (rozsudky Aziz, EU:C:2013:164, bod 46, a Barclays Bank, EU:C:2014:279, bod 34).

25 Vnútroštátne exekučné konania, akými sú konania o výkone záložného práva, podliehajú požiadavkám, ktoré vyplývajú z tejto judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa účinnej ochrany spotrebiteľov.

26 V rámci takých konaní už Súdny dvor napríklad rozhodol, že smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá súdu rozhodujúcemu o návrhu na vydanie platobného rozkazu neumožňuje ani *a limine*, ani v ktorejkoľvek inej fáze konania *ex offo* preskúmať prípadnú nekalú povahu podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania, ktorá je súčasťou zmluvy uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ak spotrebiteľ nepodá odpor (pozri rozsudok Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, bod 57).

27 Súdny dvor rovnako rozhodol, že táto smernica sa má vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá tým, že v rámci konania o výkone záložného práva nestanovuje možnosť vzniesť námietky voči nekalej povahe zmluvnej podmienky, na základe ktorej bol vydaný exekučný titul, znemožňuje súdu rozhodujúcemu vo veci samej, ktorý je príslušný na posúdenie nekalej povahy tejto podmienky, prijať predbežné opatrenia, najmä tie, ktoré vedú k prerušeniu uvedeného exekučného konania, pokiaľ je prijatie týchto opatrení potrebné na zabezpečenie plnej účinnosti jeho konečného rozhodnutia (pozri rozsudok Aziz, EU:C:2013:164, bod 64).

28 Judikatúra Súdneho dvora je takisto daná v tom zmysle, že smernica 93/13 bráni právnej úprave členského štátu, ktorá neumožňuje súdu rozhodujúcemu o výkone rozhodnutia v rámci konania o výkone záložného práva ani preskúmať *ex offo* alebo na návrh spotrebiteľa nekalú povahu podmienky, ktorá je obsiahnutá v zmluve, z ktorej vyplýva vymáhaný dlh a ktorá je podkladom pre exekučný titul, ani prijať predbežné opatrenia, predovšetkým prerušiť výkon rozhodnutia, ak je prijatie takých opatrení nevyhnutné na zaručenie plnej účinnosti konečného rozhodnutia súdu rozhodujúceho vo veci samej, ktorý je príslušný overiť nekalú povahu tejto podmienky (uznesenie Banco Popular Español, C-537/12 a C-116/13, EU:C:2013:759, bod 60).

29 V súlade s touto judikatúrou a konkrétnejšie po vyhlásení rozsudku Aziz (EU:2013:164) zákon č. 1/2013 zmenil okrem iného články LEC týkajúce sa konania o výkone záložného práva, keď v článku 695 ods. 1 LEC zaviedol možnosť pre povinného dovolávať sa v konaniach o výkone záložného práva nekalej povahy zmluvnej podmienky, ktorá je základom exekúcie.

30 Táto zmena právnej úpravy zahŕňa problematiku, ktorá je nová a nebola analyzovaná v rozsudku Aziz (EU:C:2013:164) a v uznesení Banco Popular Español (EU:C:2013:759). Táto problematika sa týka skutočnosti, že uplatniteľná vnútroštátna právna úprava obmedzuje možnosť podať odvolanie proti tomuto rozhodnutiu iba na prípad, keď prvostupňový súd vyhovie námietke založenej na nekalej

povahe zmluvnej podmienky, ktorá je základom exekúcie, čím zavádza rozdielne zaobchádzanie s predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom ako účastníkmi konania. Keďže odvolanie je možné iba v prípade, že sa rozhodlo, že námietka je dôvodná, predajca alebo dodávateľ má k dispozícii opravný prostriedok voči rozhodnutiu, ktoré ide proti jeho záujmom, zatiaľ čo v prípade zamietnutia námietky spotrebiteľ túto možnosť nemá.

31 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v prípade neexistencie harmonizácie vnútroštátnych mechanizmov núteného výkonu patria spôsoby podávania odvolaní proti rozhodnutiu o súlade zmluvnej podmienky s právom, ktoré sú prípustné v rámci konania o výkone záložného práva, do vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov na základe zásady ich procesnej autonómie. Súdny dvor však zdôraznil, že tieto spôsoby musia vyhovovať dvojitej podmienke, že nesmú byť menej výhodné ako tie, ktorými sa spravujú podobné situácie vo vnútroštátnom práve (zásada ekvivalencie), a nesmú v praxi znemožňovať alebo príliš sťažovať výkon práv poskytnutých spotrebiteľom právom Únie (zásada efektivity) (pozri v tomto zmysle rozsudky Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, bod 24, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, bod 38, Aziz, EU:C:2013:164, bod 50, a Barclays Bank, EU:C:2014:279, bod 37).

32 Pokiaľ ide po prvé o zásadu ekvivalencie, treba uviesť, že Súdny dvor nemá žiaden dôvod pochybovať o súlade spornej vnútroštátnej právnej úpravy s uvedenou zásadou.

33 Najmä z ustanovení článku 695 ods. 1 a 4 LEC totiž vyplýva, že systém španielskeho procesného práva spotrebiteľovi zakazuje, aby podal odvolanie voči rozhodnutiu o zamietnutí jeho námietok proti exekúcii nielen vtedy, keď sú tieto námietky založené na nekalej povahe podmienky uvedenej v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom z hľadiska článku 6 smernice 93/13, ale aj vtedy, keď sú založené na porušení vnútroštátneho pravidla verejného poriadku, čo však prináleží overiť vnútroštátnemu súdu (pozri rozsudok Aziz, EU:C:2013:164, bod 52).

34 Pokiaľ ide po druhé o zásadu efektivity, Súdny dvor už rozhodol, že každý prípad, v ktorom vzniká otázka, či vnútroštátne procesné ustanovenie znemožňuje alebo nadmerne sťažuje uplatňovanie práva Únie, sa musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v celom konaní, na priebeh konania a jeho osobitosti na rôznych stupňoch vnútroštátnych súdov. Z tohto hľadiska treba v prípade potreby vziať do úvahy zásady, ktoré sú základom vnútroštátneho súdneho systému, akými sú ochrana práva na obhajobu, zásada právnej istoty a riadny priebeh konania (pozri rozsudky Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, bod 34, a Pohotovosť, C-470/12, EU:C:2014:101, bod 51 a citovanú judikatúru).

35 Povinnosť členských štátov zabezpečiť efektivitu práv, ktoré jednotlivci vyvodzujú zo smernice 93/13 proti používaniu nekalých podmienok, je teda súčasťou požiadavky súdnej ochrany zakotvenej aj v článku 47 Charty, ktorú je vnútroštátny súd povinný rešpektovať (pozri v tomto zmysle rozsudok Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, bod 29). Táto ochrana musí platiť tak pri zriadení súdov príslušných na rozhodovanie o žalobách založených na práve Únie, ako aj pokiaľ ide o vymedzenie procesných podmienok upravujúcich také žaloby (pozri v tomto zmysle rozsudok Alassini a i., C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146, bod 49).

36 V tomto ohľade je pritom namieste pripomenúť, že podľa práva Únie nedáva zásada účinnej súdnej ochrany právo na dvojstupňové konanie, ale iba právo na prístup k súdu (pozri v tomto zmysle rozsudok Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, bod 69). Preto skutočnosť, že spotrebiteľ má ako povinný dlžník v rámci konania o výkone záložného práva možnosť podať návrh, ktorým uplatňuje svoje práva podľa smernice 93/13, iba na jeden stupeň súdu, nemôže byť sama osebe v rozpore s právom Únie.

37 Ak sa však vezme do úvahy miesto, ktoré má článok 695 ods. 1 a 4 LEC v celom konaní, treba uviesť nasledujúce konštatovania.

38 Po prvé je namieste uviesť, že zo spisového materiálu, ktorý bol predložený Súdnemu dvoru, vyplýva, že podľa španielskych procesných predpisov konanie o výkone záložného práva, ktorého predmetom je nehnuteľnosť zodpovedajúca základnej potrebe spotrebiteľa zabezpečiť si bývanie, môže predajca alebo dodávateľ začať na základe notárskej zápisnice, ktorá má povahu exekučného titulu, pričom obsah tejto zápisnice nepodlieha súdnemu preskúmaniu umožňujúcemu odhaliť prípadnú nekalú povahu jedného alebo viacerých ustanovení tejto zápisnice. Takáto výsada poskytnutá predajcovi alebo dodávateľovi robí ešte potrebnejším, aby spotrebiteľ v postavení povinného dlžníka mal k dispozícii účinnú súdnu ochranu.

39 Pokiaľ ide o preskúmanie, ktoré vykonáva exekučný súd, je namieste uviesť, že na jednej strane španielska vláda na pojednávaní potvrdila, že napriek tomu, že zákon č. 1/2013 vykonal zmeny v LEC v dôsledku vyhlásenia rozsudku Aziz (EU:C:2013:164), článok 552 ods. 1 LEC neukladá tomuto súdu povinnosť preskúmať *ex offo* prípadnú nekalú povahu zmluvných podmienok, ktoré tvoria základ návrhu, ale toto preskúmanie je fakultatívne.

40 Na druhej strane podľa článku 695 ods. 1 LEC v znení zákona č. 1/2013 povinný dlžník pri výkone záložného práva môže voči nemu namietať s odvolaním sa okrem iného na nekalú povahu zmluvnej podmienky, ktorá tvorí základ pre exekúciu alebo umožnila stanovenie vymáhanej sumy.

41 V tomto ohľade však treba zdôrazniť, že v zmysle článku 552 ods. 1 LEC preskúmanie námietky, ktorá je založená na nekalej povahe zmluvnej podmienky, súdom podlieha časovým obmedzeniam, akými sú vypočutie účastníkov konania v lehote pätnástich dní a rozhodnutie v lehote piatich dní.

42 Okrem toho zo spisového materiálu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že španielsky procesný systém v oblasti výkonu záložného práva charakterizuje skutočnosť, že len čo sa začne exekučné konanie, akákoľvek iná súdna žaloba, ktorú by spotrebiteľ mohol podať, vrátane žalôb na spochybnenie platnosti titulu, vymáhateľnosti, určitosti, zániku alebo sumy dlhu, je predmetom nezávislého konania a rozhodnutia, ktoré nemôžu mať za následok prerušenie prebiehajúceho exekučného konania, alebo jeho zastavenie, s výnimkou teoretickej možnosti, že tento spotrebiteľ uskutočnil predbežný zápis návrhu na zrušenie záložného práva ešte pred zápisom poznámky do osvedčenia o ťarche (pozri v tomto zmysle rozsudok Aziz, EU:C:2013:164, body 55 až 59).

43 Vzhľadom na tieto okolnosti v prípade zamietnutia námietky, ktorú spotrebiteľ podal proti výkonu záložného práva na svoju nehnuteľnosť, španielsky procesný systém vo svojej celosti a tak, ako sa uplatňuje v konaní vo veci samej, vystavuje uvedeného spotrebiteľa ba dokonca jeho rodinu, riziku, že prídu o svoj byt v dôsledku núteného predaja, zatiaľ čo exekučný súd sa bude prípadne a nanajvýš venovať rýchlemu preskúmaniu platnosti zmluvných podmienok, na ktorých predajca alebo dodávateľ zakladá svoj návrh. Ochrana, ktorú by spotrebiteľ mohol prípadne vyvodiť z oddeleného súdneho preskúmania, ktoré sa uskutočňuje v meritórnom konaní prebiehajúcom popri exekučnom konaní, nemôže toto riziko zmierniť, lebo za predpokladu, že také preskúmanie odhalí existenciu nekalej podmienky, tento spotrebiteľ nedosiahne náhradu škody vo forme navrátenia situácie, ktorá existovala pred výkonom záložného práva, ale prinajlepšom finančnú náhradu škody. Táto čisto finančná náhrada škody, ktorá sa prípadne prizná spotrebiteľovi, mu poskytne iba neúplnú a nedostatočnú ochranu. Nepredstavuje ani primeraný, ani účinný prostriedok v zmysle článku 7 ods. 1 smernice 93/13 na zabránenie tomu, aby sa používalo nekalé ustanovenie verejnej listiny obsahujúcej založenie nehnuteľnosti, na základe ktorej dôjde k výkonu záložného práva (pozri v tomto zmysle rozsudok Aziz, EU:C:2013:164, bod 60).

44 Po druhé opäť vzhľadom na miesto, ktoré má článok 695 ods. 4 LEC v štruktúre celého konania o výkone záložného práva podľa španielskeho práva, je potrebné uviesť, že toto ustanovenie priznáva predajcovi alebo dodávateľovi v postavení oprávneného veriteľa právo na podanie odvolania proti rozhodnutiu o zastavení exekúcie alebo neuplatnení nekalej podmienky, ale naopak spotrebiteľovi neumožňuje, aby podal opravný prostriedok proti rozhodnutiam o zamietnutí námietok voči exekúcii.

45 Preto sa zdá byť jasné, že priebeh konania o námietkach proti exekúcii, ako je upravené v článku 695 LEC, pred vnútroštátnym súdom, stavia spotrebiteľa v postavení povinného dlžníka do nevýhodnejšej situácie v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom v postavení oprávneného veriteľa, pokiaľ ide o súdnu ochranu práv, ktorých sa môže dovolávať na základe smernice 93/13 proti používaniu nekalých podmienok.

46 Za týchto okolností treba konštatovať, že procesný systém, o aký ide vo veci samej, ohrozuje dosiahnutie cieľa, ktorý sleduje smernica 93/13. Táto nerovnováha procesných prostriedkov, ktoré má k dispozícii na jednej strane spotrebiteľ a na druhej strane predajca alebo dodávateľ, totiž iba zvýrazňuje nerovnováhu, ktorá existuje medzi zmluvnými stranami, ako už bolo uvedené v bode 22 tohto rozsudku, a ktorá sa navyše odráža v rámci individuálnej žaloby, pri ktorej sú účastníkmi konania spotrebiteľ a predajca alebo dodávateľ ako druhá zmluvná strana (pozri analogicky rozsudok Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, EU:C:2013:800, bod 50).

47 Navyše taký procesný systém je v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora, podľa ktorej špecifiká súdnych konaní, ktoré prebiehajú v rámci vnútroštátneho práva medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi, nemôžu predstavovať skutočnosť spôsobilú ovplyvniť právnu ochranu, ktorá musí byť poskytnutá spotrebiteľom podľa ustanovení smernice 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok Aziz, EU:C:2013:164, bod 62).

48 Vyplýva z nej aj to, že pokiaľ sú v španielskom práve účastníkmi konania o námietkach proti výkonu záložného práva spotrebiteľ a predajca alebo dodávateľ, priebeh takého námietkového konania pred vnútroštátnym súdom, ako je upravený v článku 695 LEC, je v rozpore so zásadou rovnosti zbraní alebo procesnej rovnosti. Táto zásada je pritom súčasťou zásady účinnej súdnej ochrany práv, ktoré jednotlivci vyvodzujú z práva Únie, ako je garantovaná článkom 47 Charty (pozri v tomto zmysle rozsudky Otis a i., C-199/11, EU:C:2012:684, bod 48, a Banif Plus Bank, EU:C:2013:88, bod 29).

49 Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora totiž vyplýva, že zásada rovnosti zbraní, rovnako ako najmä zásada kontradiktórnosti, sú len logickým dôsledkom samotného pojmu spravodlivý proces, ktorý zahŕňa povinnosť poskytnúť každému účastníkovi konania primeranú možnosť uviesť svoje tvrdenia za podmienok, ktoré ho zjavne neznevýhodňujú vo vzťahu k protistrane (rozsudky Švédsko a i./API a Komisia, C-514/07 P, C-528/07 P a C-532/07 P, EU:C:2010:541, bod 88).

50 Za týchto okolností je nutné konštatovať, že vnútroštátne konanie o výkone záložného práva, o aké ide vo veci samej, môže narúšať účinnosť ochrany spotrebiteľa, ktorú chce dosiahnuť smernica 93/13 v spojení s článkom 47 Charty, keďže tento procesný režim posilňuje nerovnosť zbraní medzi predajcami alebo dodávateľmi v postavení oprávnených veriteľov a spotrebiteľmi v postavení povinných dlžníkov pri podávaní opravných prostriedkov založených na právach, ktoré spotrebitelia vyvodzujú zo smernice 93/13, o to viac, že procesné podmienky podávania týchto opravných prostriedkov sú neúplné a nedostatočné na zastavenie uplatňovania nekalej podmienky, ktorá sa nachádza vo verejnej listine obsahujúcej založenie nehnuteľnosti, na základe ktorej predajca alebo dodávateľ pristúpi k výkonu záložného práva.

51 So zreteľom na tieto úvahy treba na položené otázky odpovedať tak, že článok 7 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 47 Charty sa má vykladať v tom zmysle, že bráni systému výkonu rozhodnutí, o aký ide vo veci samej, stanovujúcemu, že konanie o výkone záložného práva nemôže byť prerušené súdom rozhodujúcim v merite veci, ktorý vo svojom konečnom rozhodnutí môže priznať nanajvýš peňažné odškodnenie ujmy spôsobenej spotrebiteľovi, v rozsahu, v akom spotrebiteľ v postavení povinného dlžníka nemôže podať odvolanie proti rozhodnutiu, ktorým sa zamieta jeho námietka proti tejto exekúcii, zatiaľ čo predajca alebo dodávateľ v postavení oprávneného veriteľa môže podať tento opravný prostriedok proti rozhodnutiu, ktorým sa zastavuje konanie alebo sa nekalá podmienka vyhlasuje za neuplatniteľnú.

O trovách

52 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie sa má vykladať v tom zmysle, že bráni systému výkonu rozhodnutí, o aký ide vo veci samej, stanovujúcemu, že konanie o výkone záložného práva nemôže byť prerušené súdom rozhodujúcim v merite veci, ktorý vo svojom konečnom rozhodnutí môže priznať nanajvýš peňažné odškodnenie ujmy spôsobenej spotrebiteľovi, v rozsahu, v akom spotrebiteľ v postavení povinného dlžníka nemôže podať odvolanie proti rozhodnutiu, ktorým sa zamieta jeho námietka proti tejto exekúcii, zatiaľ čo predajca alebo dodávateľ v postavení oprávneného veriteľa môže podať tento opravný prostriedok proti rozhodnutiu, ktorým sa zastavuje konanie alebo sa nekalá podmienka vyhlasuje za neuplatniteľnú.

Podpisy